

TÜRKİYE'DE AÇLARIN İLK YÜRÜYÜŞÜ

17 Ocak 2024

Yıldırım Koç

Türkiye'de giderek hızlanan bir "mutlak yoksullaşma" yaşanıyor. Bu süreç 31 Mart 2024 yerel yönetim seçimlerinden sonra hızlanacak. Asgari ücrette yapılan artış sonrasında fiyat artışları daha da hızlanıyor. 4 yıl seçimin olmayacağı koşullarda, derinleşen krizin faturası başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm emekçi sınıf ve tabakalara, emeklilere ve işsizlere çıkarıldığında, bir dönem başka ülkelerde görülen açlık eylemleri başlayabilir.

Tarihimizde, 3 Mayıs 1962 günü, "AÇLARIN YÜRÜYÜŞÜ" olarak bilinen bir eylem gerçekleştirilmişti. Türkiye'de açların ilk yürüyüşü eylemini hatırlatmak istedim.

1960'lı yılların ilginç ve önemli eylemlerinden biri, Fukara Tahir olarak tanınan Tahir Öztürk'ün başkanlığındaki Yapı İşçileri Federasyonu'nun örgütlediği 5.000 dolayındaki inşaat işçisinin 3 Mayıs 1962 günü TBMM'ye yaptığı yürüyüşür ("Açların Yürüyüşü" ve "İşsizlerin Yürüyüşü").

Yapı-İş Federasyonu, John Thalmayer isimli bir Amerikalı sendikacının önerisi üzerine, işsizler için bir yürüyüş düzenlemeyi kararlaştırdı. (İsmet Demir, *Grev ve Direnişler Üzerine Anılar-Deneyler, İşçi Sınıfı Mücadelesinden Bir Kesit, 1962-1975*, İstanbul, 1980, s.22-23) 26 Nisan 1962 günü yürüyüş yapılması için Ankara Valiliği'ne başvuruldu; başvuru kabul edilmedi.

3 Mayıs 1962 günü 5.000 dolayında işsiz inşaat işçisi Yapı-İş Federasyonu'nun Ulus'ta Rüzgârlı Sokak'taki binasının önünde toplandı. İşçiler, TBMM'ye doğru yürüyüşe geçti.

Polisin engelleme çabaları ve kurduğu barikatlar aşıldı. Meclis'in önünde ise yürüyüşe asker müdahale etti. 20 kişilik bir heyet Meclis'e kabul edildi ve yetkililerle görüştü. Bu arada çok sayıda işçi gözaltına alındı ve dövüldü.

Eylem sayesinde herhangi bir hak alınamadı. Eylem sırasında taşınan pankartlarda şunlar yazıyordu: "Niçin Bu Sefalet, Solculara Fırsat İçin mi?" "Atatürk Her Şeyimizdir", "Tarla Verin Ekelim, İş Verin Yapalım veya Bir Yol Gösterin Gidelim", "Türk İşçisi Aç ve İşsiz Olabilir, Ancak Komünist Olamaz", "İşçiyi Komünistlikle İtham Edenler, Özünden Emin Olmayanlardır." ("Açların Yürüyüşü", *Sendikacılık Ansiklopedisi*, c.1, s.2-3)

Yön dergisi eylemi şöyle değerlendiriyordu: "Hareket her türlü destekten ve yöneticiden mahrum olduğu halde, şuurlu ve ölçülüydü. Aç işçiler, hiçbir taşkınlıkta bulunmadılar. Lüzumsuz müdahaleler olmasa belki de en ufak bir hadise çıkmayacaktı. Fakat yalınayakların yürüyüşü, yalınayak olmayanları ürküttüğü için coplar işledi." (*Yön*, 9 Mayıs 1962, s.5-6)

Türk-İş İcra Heyeti 4 Mayıs 1962 tarihli açıklamasında işçilere yapılan muameleyi şöyle eleştirdi:

"3 Mayıs 1962 tarihinde Ankara'da yapılan yürüyüş, hükümet programının ilanından bu yana aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen, bir çığ gibi büyüyen işsizlik karşısında müsbet tedbirlerin alınmayışı, politikacıların memleketin acı gerçeklerine adeta sırt çevirerek ufak politika oyunları ile meşgul olmaları karşısında, sefalet ve açlık içerisinde kıvrananların bir tepkisidir.

"Bu masum tepkiye karşı alakalıların tutumu, bazı üzücü olaylara sebebiyet vermiştir. Geçmiş idarenin iki sene evvel aynı meydanlarda 'hürriyet' diye bağırarak gençliğe karşı kullandığı coplar, maalesef bugün de 'açız, iş istiyoruz' diye bağırarak işçilerimize karşı kullanılmış, birçok işçilerimiz nezarete alınmışlardır.

"Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu huzuru hiçbir zaman politikacıların anladığı manada anlamamakta, memlekette huzurun, işsizliğin önlenmesi, çalışanların sosyal güvenliği, vergi adaleti ve toprak reformu gibi müsbet icraatlarla kabil olacağına inanmaktadır.

"Alakalılar şunu iyi bilmelidirler ki, çalışanların insan gibi yaşayabilmelerini temin edecek müsbet çalışmalara başlamadıkça, bu kabil tepkiler devam edecektir.

"Bütün bu samimi ikazlarımıza rağmen, son hadiseler karşısındaki siyasi parti kademelerinde mesuliyet almış insanların tutumu değişmemiş, bilakis millete zulmedercesine milletin dertlerini hal için kendilerine verdiği vazifeyi bir tarafa bırakıp hâlâ koltuk taksimi, sen ve ben kavgası ve münakaşasıyla meşgul olmaktadır.

“Bu milletin hepsi birbirinden acil, hepsi de bir an evvel yapılması gereken bir yığın işleri varken, eski alışkanlıklarımızdan kurtulamayarak bugünkü tutum ve davranışlarımızın milletimizi her gün biraz daha sefalet ve rejimi her gün biraz daha çıkmaza götürdüğünün adeta farkında değilsiniz.

“Sizlere son defa sesleniyoruz: Ulusa zulüm etmekten vazgeçiniz, işbirliği yapınız, işbirliğinde pazarlığınız toplumun refah ve saadeti için olsun. Zulmünüz devam ettiği takdirde, ulusun zulme karşı mukavemet hakkı olduğunu da unutmayınız.” (Türk-İş, Beşinci Genel Kurula Sunulan İdari ve Mali Raporlar, Bursa, 27 Ocak 1964, s.60-61)

Halil Tunç, Türk-İş Genel Sekreteri iken, Türk-İş'in 11-16 Mayıs 1970 günleri Erzurum'da toplanan 8. Genel Kurulu'nun son günü yaptığı konuşmada bu konuya şöyle değindi:

“3 Mayıs 1962 tarihinde işsizlerin yaptığı bir miting, Yapı-İş'in düzenlediği bir miting sonucu işçiler yalınayak Meclis kapısına kadar koşmuşlardı. Ecevit verdiği cevapta, ‘sokak haykırılarıyla problemler halledilmez’ gibi, tamamen bugünkü düşüncesinin ötesinde, bu yürüyüşe büyük sinirlilik alametleri göstermiş, hatta o yürüyüşte polis coplamış, nezarete almış, işçileri kurtarmak, Sayın Demirsoy ile bana düşmüştü.” (Türk-İş, 8. Genel Kurul Çalışmaları, Erzurum, 11-16 Mayıs 1970, Türk-İş Yay.No.73, Ankara, 1970, s.178)

Bakalım, 31 Mart yerel yönetim seçimlerinin ardından enflasyon oranı ve döviz kurları hızla yükseldiğinde ve 2024 yılı Eylül ayında okul ve kış hazırlıkları başladığında, bu tür olayların daha kapsamlılarına tanık olacak mıyız?